

Inhoud

Voorwoord – 11

DEEL 1 HISTORISCHE EN FILOSOFISCHE ASPECTEN

Hoofdstuk 1

Religie in de Nederlandse psychiatrie en geestelijke gezondheidszorg – 17

Harry Oosterhuis

Hoofdstuk 2

Psychiatrie en godsdienstpsychologie – 31

Joke van Saane

Hoofdstuk 3

Psychoanalyse en godsdienstpsychologie – 41

Herman Westerink

Hoofdstuk 4

Nederlandse psychiaters en hun godsdienst – 51

Hans Wilschut

Hoofdstuk 5

Filosofie van de psychiatrie – 63

Gerrit Glas

Hoofdstuk 6

Geweten, gewetensangst en religie; een hernieuwde kennismaking – 75

Harold van Megen

DEEL 2 PSYCHIATRIE EN RELIGIEUZE TRADITIES

Hoofdstuk 7

Religieuze kaart van Nederland – 89

Gert de Jong

Hoofdstuk 8

Psychiatrie en de religieuze ervaring – een existentieel fenomenologische benadering – 119

Ewoud de Jong

Hoofdstuk 9

Jodendom – 131

Dan Cohen en Fedia Jacobs

Hoofdstuk 10
De christelijke traditie(s) – 143
Piet Verhagen

Hoofdstuk 11
Islam – 155
Zohra Acherrat

Hoofdstuk 12
Chinese levensbeschouwelijke tradities: confucianisme en taoïsme – 167
Arnoud Simonis

Hoofdstuk 13
Religieuze tradities, volksgeloof en religieuze geneeswijzen in multicultureel Nederland:
implicaties voor de ggz-praktijk – 179
Cor Hoffer

DEEL 3 PSYCHOPATHOLOGIE EN RELIGIE

Hoofdstuk 14
De grenzen tussen normale en abnormale religiositeit – 197
Een verkenning
Herman van Praag

Hoofdstuk 15
Psychotische stoornissen – 207
Jan Dirk Blom

Hoofdstuk 16
Depressieve stoornissen – 221
Arjan Braam

Hoofdstuk 17
Bipolaire stoornissen – 229
Arjan Braam

Hoofdstuk 18
Angststoornissen – 235
Harold van Megen

Hoofdstuk 19
Persoonlijkheid en persoonlijkheidsstoornissen – 245
Piet Verhagen

Hoofdstuk 20
Een culturele visie op het verschijnsel hallucineren – 259
Joop de Jong

Hoofdstuk 21
Religieus geweld, fundamentalisme en terreur – 275
Jean-Pierre Wils

Hoofdstuk 22
Kinder- en jeugdpsychiatrie: geloof in de groei – 287
Margreet de Vries-Schot

Hoofdstuk 23
Ouderenpsychiatrie – 297
Annemarie Noort en Arjan Braam

DEEL 4 NEUROWETENSCHAPPEN

Hoofdstuk 24
Neurowetenschap – 309
Guus Labooy

Hoofdstuk 25
Neurotheologie: het demasqué van religies – 319
Dick Swaab

DEEL 5 ONDERZOEK

Hoofdstuk 26
Religieuze coping in de gezondheidszorg – 339
Jos Pieper en Rien van Uden

Hoofdstuk 27
Godsbeeld, geloofsbeleving en religieuze orthodoxie: empirisch onderzoek in Nederland – 353
Hanneke Schaap-Jonker, Liesbeth Eurelings-Bontekoe en Patrick Luyten

Hoofdstuk 28
Fenomenologisch geïnspireerd onderzoek naar religieuze geneeswijzen en de betekenis daarvan voor de ggz – 365
Cor Hoffer

Hoofdstuk 29
Geloven gezond? – 381
Piet Verhagen, Arjan Braam, Petra Chafekar-Stynenbosch, Jan Spijker en Ron de Graaf

DEEL 6 BEHANDELING EN PSYCHOTHERAPIE

Hoofdstuk 30

Aanknopingspunten tussen psychotherapie en religie – 401

Agneta Schreurs

Hoofdstuk 31

Refo is geen diagnose. Een psychodynamische visie – 413

Harry Stroeken

Hoofdstuk 32

Cognitieve gedragstherapie en religie. Casuïstiek – 419

Kees Roest

Hoofdstuk 33

Groepstherapie en religie – 433

Arthur Hegger

Hoofdstuk 34

Boeddhisme. Een onuitputtelijke bron van psychotherapeutische methoden – 445

Herman Kyosen Kief

DEEL 7 GEESTELIJKE VERZORGING

Hoofdstuk 35

Het 'antwoord' centraal: geestelijke verzorging bij verlieservaringen – 461

Hanneke Muthert

Hoofdstuk 36

Het leven in beeld brengen. Hoe geestelijk zorgverleners tot een analyse en werkwijze komen – 471

Martin Walton

Hoofdstuk 37

Het ritueel als de ziel van geestelijke verzorging in de psychiatrie – 481

Sjaak Körver

Hoofdstuk 38

Gezond geloof en gezond verstand. Islamitische geestelijke begeleiding in de ggz – 493

Emin Baydemir

Hoofdstuk 39

Een geestelijk perspectief. Humanistische geestelijke begeleiding in de psychiatrie – 503

Jan Hein Mooren

DEEL 8 OPLEIDING, BIJ- EN NASCHOLING

Hoofdstuk 40

Religieuze of zingevinganamnese in het opleidingscurriculum – 515

Piet Verhagen

Hoofdstuk 41

Kennis, vaardigheden, attitude – 527

Piet Verhagen

Medewerkers – 539

Namenregister – 541

Zakenregister – 543